

מסורת הש"ס

(א) [למקמן ס: ג] ומוספתא פ"ג ה"ד, א ע"י תוס' לקמן ע"כ ד"ה עד שמשפחה, (ד) [רש"י מח"ל, ס: ב] ר"מ מוסק זה,

הגהות הב"ח

(א) גמ' נגע ברישא דלוליא: בחמרה: (ב) רש"י ד"ה ימכר כיון כ"ל ואת ד' נמחק: (ג) ד"ה כר"ש ד"ה ע"ש ד"ה אף בשמיה וכו' ממיר פ"י אף בשמיה: (ד) תוס' ד"ה אימור וכו' למחוק אימור דמדקאמר לשון אימור משמע: (ה) ד"ה ה"ג צריכו וכו' דהכי אכר הכא בנגע ברישא: (ו) ד"ה פיעוק וכו' בן יומו מוהיבא שנפל לצור:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה גדולים ואומר ר"י דשאי כ"י נ"ב וכן הוא במוספתא (עמ"ש רמב"ם ב"מ ס' ק"ד ס"ק פ"א):

לעזי רש"י

פ"ל א [פ"ה] - מוט.

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נו.

עין משפט נר מצוה

סח א מ"י פ"א מהל' מ"א הלכה ה טו"ש ע"ד ס' קד סעיף ד' ובגירסת המוספות בשם ר"ח ובה"ג וע"ש: ס"ב ב ג מ"י שם סמג לחון קמח טו"ש ע"ד שם סעיף (י) [א]: ע ד מ"י שם סעיף ד: ע"ה מ"י שם טו"ש ע"ש: ו ד מ"י שם הלכה ה טו"ש ע"ש סעיף ג:

דא' משכחנא תנא דאסר בר' נתן ב'. תימא הא איכא תנא דמתניין (דף ס:) דקמני מדדו בקנה ימכר משמע הא ביד אסור בהנאה ו"ל דמתני' ה"ה דביד שרי בהנאה והא דקמני בקנה היינו משום ר"ש דשרי בשמיה ולא שרי אלא בקנה: **אימור דא"ר נתן ביד ברגל מי אמר.** יש שהיו רואים

למחוק (י) אמר דמדקאמר לשון אמר משמע שלא פירשו דצדקו דלית חילוק בין יד לרגל וליתא דהא ודאי שפירשו דצדקו ור"י מיישב הגירסא דמתחלה היה סובר דלכ"י אסור ר' נתן מדידה דיד משום דגזר אטו ששקן דיד אכל מדידה דרגל מותר דליכא למיגזר אטו ששקן דיד מיהו בששקן דרגל אסור דגזר אטו ששקן דיד ודריש דרגל אסורה דחששין לה כששקן דרגל ודמי אימור דא"ר נתן ביד פירוש ושם גזר מדידה אטו ששקן דרגל מי אמר דשם לא יגזור כלל ואפי' ששקן דרגל נמי שרי דמדמי ליה למדידה דרגל:

א' אשכחנא תנא דשרי בר' ב'. פירש הקונטרס דשרי מגעו של נתן נתכוין לנסך אף בשמיה דקמני מתני' [למקן ס:] נפל לצור ועלה כו' ימכר ר"ש ממיר פירוש בשמיה דשרי מגעו של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך בשמיה והקשה הר"ר אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש בשמיה היינו דוקא נגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה אכל נגיעה דגופו כי הכא דדורכו דרגל מנגל דשרי רבי שמעון ו"ל דסבירא ליה לשמואל אליבא דר' שמעון דלא חשבינן ששקן דרגל אלא כמו מדידת קנה היכא שמוספו בידו דשרי ר' שמעון אף בשמיה ועוד יש לומר דסבר שמואל דכל מה שמתיר ר"ש בהנאה שרי

אי משכחנא תנא דאסר בר' נתן. יין בהנאה נמגעו של עובד כוכבים אע"פ שלא נסכו לעבודת כוכבים דניסוך לא הוי (י) (אסור בהנאה) אלא על ידי ששקן: מדדו. עובד כוכבים לין של ישראל בין ביד שחכים ידו וזרועו לתוכו לשער כמה יין יש בו כמו שעושין בקנה שקורין פ"ל א: ימכר. (ב) דכיון דלא

נתכוין לנסך: ר"ש. דשרי מגע של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך (א): **ב' בשמיה.** דקמני מתניין (ב) נפל לצור ועלה כו' ר' שמעון ממיר אף בשמיה: **פיעוק בן יומו.** אלמא לא נענין כוונה: **שמלו ולא עטלו.** דקיימא לן ציצמות (דף מו.) לעולם אינו גר עד שימול ויטבול: וכן בני השפחות. אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גדלו בין העובדי כוכבים צנו ועלה וטבילה. וכשלא טבילה אמו מתחלה קמיייר דאי טבילה אמו אינהו למה להו טבילה: בשוק

מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתביה רב שימי בר חיאי לרב ה' הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור י"גן יגדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה יאבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושיין יין נסך מלו וטבלו לא יאף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושיין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל דלא גופא אר"ג אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושיין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתביה רבה לר"ג הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק

נמי בשמיה וכיון דלא אשכחן דאסר מדידה דרגל בהנאה הוא הדין בשמיה: **ה"ג ברוב הספרים** בהדי דקא נחית נגע ברישא דלוליא באי בחמרא ש"א בבוונה. ולפי גירסא זו חשבינן מגע עובד כוכבים גופו ולפי דה"ל הכא שלא בכוונה שריא (ב) (אף) בהנאה ובהכי ניחא דמדמו ליה רב כהנא ורב אסי למינוק בן יומו וכן לקמן (דף נח:) דפריך והא קנגע בנטלא פירוש ששקן היין מן הגיגית בנטלא ונגע ע"י הנטלא והוא לו מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר שלא בכוונה דאסור בשמיה כמו נגע ברישא דלוליא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבז טמא פירוש כגון אס נגע עובד כוכבים ציין בין בידו בין בקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי בזב מטמא אלמא חשיב מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו כל שבז טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה ופריך עלה מההיא דנטל חצית וזרקת חצית דהכשירוהו בחמתו אין שלא בחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מנייה ומיניה ופירש רש"י שהיה מתגלגל עד סמוך לצור ולא הוי זריקה למש הלכך שלא בחמתו לא דהוי מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה חזא דדבר תימא הוא לומר דחשבינן מגעו ע"י ד"א דלא הוי אלא שלא בכוונה כמו מגעו גופו שלא בכוונה ליאסר בשמיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף בשמיה מדמתרין לקמן גבי פירכא דנטלא בעובדא דר' יוחנן ור' יוסי לא כריכא דמוריק ארוק פירוש והוא ליה כמו שלא בכוונה ולא גזר אף לשמיה ועוד קשיא דהכי הוא ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף בהנאה הא מתני' היא מדדו בקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהוי התם מגע ע"י דבר אחר בכוונה מיהו הא לא קשיא דשמא הוי סבירי דרב אית ליה כר' נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה וחשבינן נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה דידו ואע"ג דבמדידה איכא כוונת מגע ובנגיעה ברישא דלוליא ליכא כוונת מגע מ"מ הוי סבירי דלחלק לר' נתן בין שלא כוון לנגוע ובין בלא כוונת ניסוך דלא אסר ר' נתן בהנאה ורב השיב להם אימר דאמרי אלא בשמיה בהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי יחא מודה דהיין כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהכי אסר הכא (י) ברישא דלוליא בחמרא בשמיה הא איהו פסיק לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דבר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנשתרי ועוד קשיא מההיא דלקמן דקאמר דקאזיל מנייה ומיניה פירוש שהיה נוגע בחצית עד שנפל לצור ולפיכך הכשירוהו בחמתו משום דהוי מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ע"י דבר אחר אע"ג דנגע ביה עד גפילתו לצור ואין לדחות דלקמן אינו אוסרו בידו אלא עד סמוך לצור ומכאן ואילך זריקה דאין זה לשון מנייה ומיניה ועוד דאם אינו אוסרו בידיהם לצור היכי דייק שלא בחמתו לא פי' אלא יאסר בשמיה והא גבי האי גוונא בזב אינו טמא לכך נראה לר"ת גירסת רבינו חננאל והלכות גדולות וכן נמצא בתשובת הגאונים דלא גרס ברישא דלוליא אלא נגע בחמרא ולפיכך אסר ליה רב בשמיה דהוא ליה מגע עובד כוכבים בגופו שלא בכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע בנטלא אלא והא קא נגע ביה ימי נוכל לפרש והא קא נגע ציין שצנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אכל אס היה נוגע ציין על ידי נטל מזה אינו חושש דשרי אפילו בשמיה והא דמתן מדדו בקנה ימכר שאני התם שמתכוין לנגוע ורב כהנא ורב אסי שהיו סבירי דרב אסר מנגע עובד כוכבים שלא בכוונה בהנאה סבירי דרב סבר כר' נתן דאסר מדידה ביד וס"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין לנגוע וכן פסק רבינו תם הלכה למעשה דמגע עובד כוכבים על ידי ד"א שלא בכוונת מגע מותר בשמיה: **ה"ג** בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור בשמיה ואת כיון דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שנא פיעוק בן יומו (י) מנפל לצור ועלה דשרי ר"ש וי"ל דסבר דבמגע פיעוק ושכשו איכא למיגזר אטו גדול אכל נפל לצור מוכחא מלתא דאינן לא שייך למגזר מדי: **גדולים** אין קטנים א"א. וא"ת דלישני דאין עושיין יין נסך ליאסר בהנאה כמו גדולים אכל בשמיה מיהא אסרי וי"ל דמדללא מפרש ליה בהדיא ש"מ דאפי' בשמיה לא אסרי ועי"ל דלישנא דאין עושיין משמע בשמיה כי מילתא דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"ר אלחנן דלישני ליה מלו שאני דהא לגבי טומאה קאמר טהור משום דמילתא מועלת [א] ואומר ר"י דשאי טומאה דחשו חכמים להפסד טהרות אכל לענין כל שאר דבריהם קי"ל דאינו גר עד שימול ויטבול:

והא